

ПАМ'ЯТКА

щодо фото-відеофіксування шкоди, завданої внаслідок
збройної агресії Російської Федерації

Ця пам'ятка розроблена для допомоги у фото-відеофіксуванні воєнних злочинів з метою притягнення винних до відповідальності та забезпечення відшкодування шкоди і збитків, завданих внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Сформульовані в ній рекомендації можуть слугувати Вам не тільки після повернення додому в умовах воєнного стану, але й задовго до тимчасового вибуття з місця проживання. Об'єктами зйомки може бути будь-яке значуще для Вас рухоме та нерухоме майно.

**Переваги фото-
відеозйомки над іншими
технічними прийомами
фіксування доказової
інформації**

Забезпечення:

- точного, швидкого, безпечного, безконтактного (дистанційного) фіксування різних об'єктів, їх ознак і станів
- об'єктивного уявлення про зображений на фотознімку чи відеограмі об'єкт завдяки наочності й документальності зображення
- можливості виявлення й фіксації слабовидимих і невидимих при звичайному візуальному спостереженні ознак і властивостей об'єктів зйомки (внаслідок важкодоступності, безбарвності чи малих розмірів)
- компенсування недоліків інших форм фіксування доказової інформації (вербальної, графічної, предметної)
- фіксування події в динаміці одночасно із записом звукового супроводу (відеозйомка)

Якщо з будь-яких поважних причин Ви не маєте змоги виконати фото-відеофіксацію власноруч, залучіть до цього іншу особу, яка готова дієво допомагати Вам з дотриманням нижче наведених рекомендацій щодо безпечного фіксування, зберігання та використання виготовлених аудіовізуальних матеріалів.

Чинне законодавство України не містить жодних вимог до рівня кваліфікації такої особи чи використовуваних нею технічних засобів, методів і способів доцільної діяльності.

Фото-відеодоказами шкоди, завданої внаслідок збройної агресії Російської Федерації, можуть слугувати й аудіовізуальні матеріали, виготовлені представниками вітчизняних та/або іноземних засобів масової інформації. Ці фото-відеодокази можуть бути виготовлені як за Вашої безпосередньої участі, так і до Вашого прибуття у місце події. Матеріали вітчизняних та іноземних ЗМІ про заподіяння Вам матеріальної шкоди можуть також слугувати доведенню вини та відшкодуванню завданих збитків.

У теперішній час найдоступнішим технічним засобом фото-відеофіксування є сучасний смартфон, технічні характеристики якого дозволяють виготовляти як фотознімки, так і відеограми прийнятної якості, зберігати та безпосередньо спрямовувати їх до компетентних органів.

Підвищенню якості результатів зйомки сприяє застосування професійної фотокамери з функцією відеозапису, штатива або монопода, ручного стабілізатора, кріплень засобів фото-відеозйомки на різних поверхнях, освітлювальних приладів, світлофільтрів тощо. При виконанні детальної зйомки слід використовувати масштабну криміналістичну лінійку. За її відсутності функцію умовного еталону міри в кадрі може виконувати інший стандартний загально вживаний предмет (наприклад, банківська картка).

Слід заздалегідь подбати
про залучення помічника,
підготовку належних
засобів фото-
відеофіксування,
електронних носіїв
інформації та допоміжних
пристроїв

Смартфон має бути:

- з повністю зарядженою акумуляторною батареєю
- активованими налаштуваннями геопросторового позиціонування та необхідної експозиції
- достатнім обсягом вільної пам'яті

Пошкодження будівель та споруд - порушення цілісності будівель та споруд, об'єктів незавершеного будівництва внаслідок позапроектних впливів, зумовлених бойовими діями, в тому числі потрапляння засобів ураження, вибухів, пожеж тощо.

Здійснюване фото-відеофіксування повинно відповідати засадам

- безпеки
- законності
- повноти
- об'єктивності

Б Е З П Е К А

Важливо заздалегідь подбати про підготовку належних засобів індивідуального захисту (захисного шолома, бронежилета, балістичних окулярів чи маски тощо), працездатних у конкретних умовах засобів зв'язку, визначитися з надійним і доступним сховищем на випадок виникнення загрози життю чи здоров'ю, ретельно продумати алгоритм евакуації з небезпечного місця.

Переміщуватися прибудинковою територією та в середині приміщень можна тільки після отримання офіційного підтвердження безпеки людської діяльності в певному місці. Необхідно уважно дивитися під ноги та навколо, не сходити зі стежки (тротуару) в траву або чагарники, не заважати слідчій групі та іншим уповноваженим особам виконувати свої професійні функції. Не слід підіймати, переміщувати і/або вилучати з місця події будь-які речі без дозволу уповноважених осіб. Про виявлення вибухонебезпечних предметів (їх частин) слід невідкладно повідомляти Державну службу з надзвичайних ситуацій України за номером телефону 101, а трупів людей (їх частин) чи осіб, причетних до кримінальних правопорушень, - Національну поліцію України за номером телефону 102.

ЗАКОННІСТЬ

Правову основу діяльності зі збирання Вами фото-відеодоказів збройної агресії Російської Федерації становлять:

Конституція України

Кримінальний кодекс України

Кримінальний процесуальний кодекс України

Закон України “Про інформацію”

Постанови Кабінету Міністрів України:

від 02.09.2020 р. № 767 “Питання виплати грошової компенсації постраждалим, житлові будинки (квартири) яких зруйновано внаслідок надзвичайної ситуації воєнного характеру, спричиненої збройною агресією Російської Федерації”

від 20.03.2022 р. № 326 “Про затвердження Порядку визначення шкоди та збитків, завданих Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації”

від 26.03.2022 р. № 380 “Про збір, обробку та облік інформації про пошкоджене та знищене нерухоме майно внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій, спричинених військовою агресією Російської Федерації”

від 19.04.2022 р. № 473 “Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов’язаних із пошкодженням будівель та споруд”

інші нормативно-правові акти національного та міжнародного права.

П О В Н О Т А

На початку відеозйомки необхідно, дивлячись у камеру, представитися, зазначивши власні прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, адресу реєстрації та проживання, номери засобів зв'язку, адресу електронної пошти, вказати вид, марку, модель, ідентифікаційний номер (IMEI) засобу технічної фіксації та з'ємного носія інформації (карти пам'яті), дату, час початку відеозйомки та повну адресу, за якою вона здійснюється, оголосити згоду на огляд та повну фото-відеофіксацію власного житла. Аналогічним чином слід представитися решті присутніх.

У подальшому необхідно послідовно зафіксувати всі важливі складові об'єкта зйомки у взаємозв'язку між собою за принципом “від загального до окремого”. Спочатку шляхом безперервної відеозйомки, а потім фотографування. Спершу ззовні, а потім зсередини. При можливості, спочатку з повітря (за допомогою спеціаліста), а потім наземно.

Для всебічного фіксування слід рухатися за годинниковою стрілкою спочатку навколо житлового будинку, а потім всередині житла від входу до найвіддаленішого від нього приміщення (погребу, балкону тощо). Відеозйомку слід супроводжувати усним описанням об'єктів зйомки та поєднувати з фотозйомкою тих самих об'єктів: відзнявши певне приміщення у відеорежимі, слід продублювати відзняте серією перехресних чи панорамних фотознімків. Або здійснивши повну і безперервну відеофіксацію всього житла, доцільно повторно рушити тим самим маршрутом і виготовити серію фотознімків різних видів.

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ

Для забезпечення документальності фотознімків і відеогам не слід використовувати різні творчі режими зйомки, фільтри чи насадки, що певним чином змінюють (викривляють) ознаки об'єктів зйомки. За наявності одночасно кількох вбудованих камер доцільно застосовувати провідну камеру смартфона, максимальну роздільну здатність фото-відеозображення, автоматичні налаштування балансу білого, світлочутливості, витримки, діафрагми. Зйомку слід здійснювати з горизонтальним розташуванням кадру. До вертикального розташування кадру доцільно вдаватися при зйомці малогабаритних приміщень або при виготовленні панорамних фотознімків в автоматичному режимі. Зумування доцільно застосовувати у випадку небезпеки наближення до об'єкта зйомки або з метою акцентування уваги на певних слідах чи речах, виокремлюючи їх крупним планом з оточуючого середовища. Для запобігання утворенню “сліпих зон” доцільно фотографувати один і той самий об'єкт з різних ракурсів.

У подальшому виготовлені відеограми та фотознімки не слід піддавати будь-яким змінам (обробці, перейменуванню тощо). Важливо зберегти засіб фото-відеофіксації та виготовлені за його допомогою фото-відеодокументи у первинному стані для уможливлення здійснення в майбутньому результативних юридичних процедур.

Загальні характеристики та унікальні особливості об'єкта нерухомості (земельної ділянки, домогосподарства тощо) можна наочно проілюструвати шляхом виконання фото-відеозйомки чотирьох видів:

ОРІЄНТУЮЧА

ОГЛЯДОВА

ВУЗЛОВА

ДЕТАЛЬНА

Орієнтуюча зйомка відповідає на запитання “де знято?” і має забезпечувати зрозуміле усім фіксування об’єкта зйомки в оточуючому середовищі з прив’язкою до сталих орієнтирів (інших будівель, об’єктів інфраструктури тощо). Вона виконується з достатньої для цього відстані з різних ракурсів.

Це зйомка загальним планом, при якій доречно застосовувати методи лінійної панорами (рух камери вздовж об’єкта зйомки на однаковій відстані від нього) та кругової панорами (горизонтальне і/або вертикальне обертання оптичної осі статичної камери зліва на право чи знизу до верху відносно будівлі). Кругова панорама може бути концентричною (обхід або обліт з камерою навколо об’єкту зйомки зі спрямуванням оптичної осі камери від периферії до центру) або ексцентричною (обертання камери навколо її вертикальної осі на землі чи в повітрі зі спрямуванням оптичної осі камери від центру до периферії).

За можливості, доцільно виконати ярусну панораму з різних поверхів будівлі, розташованої навпроти (особливо це актуально при багатоповерховій забудові житлових кварталів), або із застосуванням безпілотного літального апарату (БпЛА, дрону).

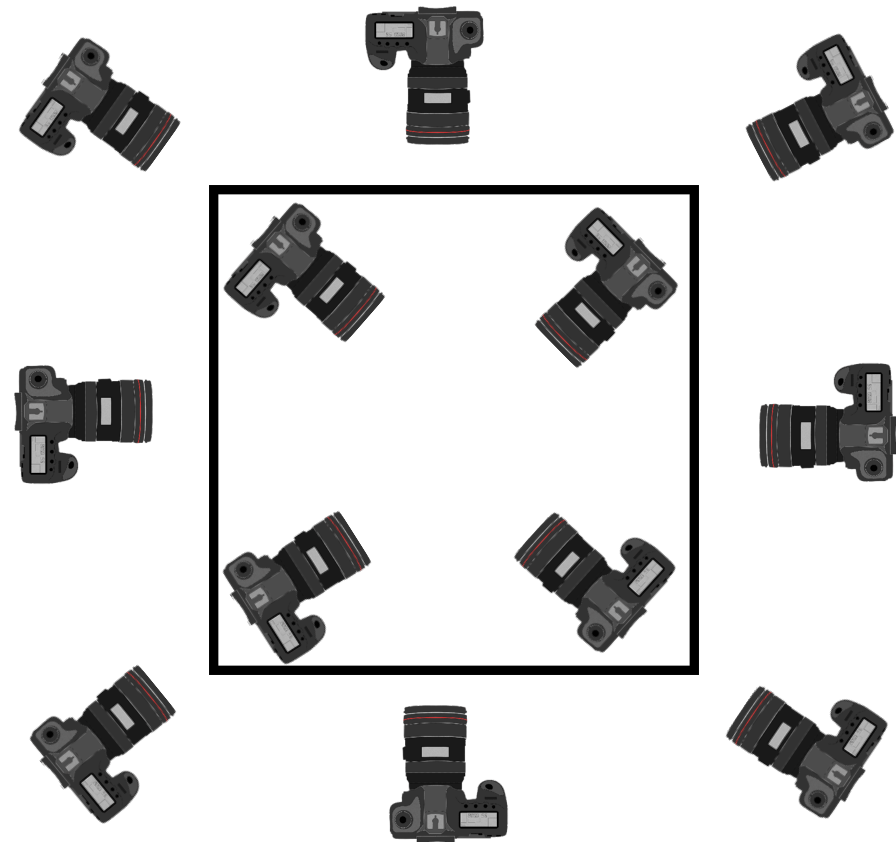
Застосування БпЛА дозволяє виконати маловисотну перспективну зйомку (кут нахилу оптичної осі об'єктиву становить близько 60 градусів по відношенню до земної поверхні з відображенням у кадрі лінії горизонту) та планову зйомку (оптична вісь об'єктиву спрямована під прямим кутом до земного ядра (в надір), що дозволяє з висоти в кількадесят метрів зняти будинок і прилеглу земельну ділянку зі сторони даху (як на нижньому фото).

О Г Л Я Д О В А

Оглядова зйомка відповідає на запитання “що знято?” і через серію відеограм і фотознімків, виконаних ззовні та зсередини будівлі, повинна максимально повно відобразити загальні характеристики житла (кількість поверхів, матеріали, використані для будівництва та оздоблення, кількість та призначення приміщень, їх взаємне розташування і пропорції тощо). Це зйомка середнім планом, яка виконується звичайним або панорамним методом за можливості з повітря та обов’язково наземно. При зйомці усіх видів необхідно уникати швидких та різких рухів. Слід переміщувати камеру повільно та плавно.

ОГЛЯДОВА

Серія оглядових відеogram і фотознімків повинна включати відеogramи і фотознімки будівлі з усіх сторін. Безперервна відеозйомка виконується шляхом обходу (обльоту) з увімкненою камерою навколо будівлі по повному колу за годинниковою стрілкою. Серія фотознімків послідовно виконується під час повторного обходу (обльоту) тим самим маршрутом з чотирьох сторін та з кожного кута. В середині кожного приміщення проводиться перехресна фотозйомка і відеопанорамування з кожного кута.

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних перспективних оглядових аерознімків
будівлі з двох кутів і з двох сторін.

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних перспективних оглядових аерознімків будівлі з інших двох кутів і з інших двох сторін.

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних планових оглядових аерознімків всього домоволодіння й окремих будівель різного рівня генералізації (різного масштабу).

ОГЛЯДОВА

При наявності, в оглядовому наземному знімку повинен бути відображений адресний покажчик будівлі. За відсутності можливості безпечно віддалитися від стіни будівлі на відстань, достатню для її повного відображення в одному кадрі, можна виконати знімок будівлі з відповідного боку методом кругової вертикальної панорами, або обмежитися фотозйомкою будівлі з усіх кутів.

Серія наземних перспективних оглядових знімків будівлі з чотирьох кутів.

ОГЛЯДОВА

Оглядова зйомка кожного приміщення будівлі зсередини здійснюється шляхом перехресного фотографування з кожного кута певного приміщення. Доцільно розпочинати зйомку з кута, найближчого до входу в це приміщення.

ОГЛЯДОВА

При перехресній зйомці будівлі зсередини можна застосовувати режим автопанорування з двох протилежних кутів приміщення

При перехресному фотографуванні та відеозйомці слід займати позицію в кожному з кутів приміщення максимально впритул до стін і при автопаноруванні обертати камеру зліва на право від стіни ліворуч до стіни праворуч

ОГЛЯДОВА

Для забезпечення повноти фіксування та виготовлення аудіовізуального контенту, комфортного для перегляду і зрозумілого стороннім особам (учасникам майбутніх проваджень), необхідно дотримуватися запропонованого алгоритму дій при зйомці всіх приміщень усіх пошкоджених будівель.

ОГЛЯДОВА

Запропонований алгоритм фото-відеофіксування доцільно застосовувати при зйомці й інших велико габаритних предметів. Наприклад, пошкоджених транспортних засобів.

О Г Л Я Д О В А

Запропонований алгоритм є універсальним для фото-відеофіксування об'єктів нерухомості будь-яких розмірів і цільового призначення

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних перспективних оглядових аерознімків багатоповерхової будівлі з двох кутів і з двох сторін

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних перспективних оглядових аерознімків багатоповерхової будівлі з інших двох кутів і з інших двох сторін

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних планових оглядових аерознімків даху багатоповерхового будинку та окремих його частин різного масштабу

ОГЛЯДОВА

Серія маловисотних перспективних оглядових аерознімків залишків знищених вщент квартир, виконана з різної відстані (у різному масштабі). Перспективною формою фіксування інтер'єру та екстер'єру зруйнованого помешкання може слугувати сферична панорама (3D-панорама), створення і перегляд якої потребує опанування технологією віртуальної реальності.

В У З Л О В А

Вузлова зйомка відповідає на запитання “що відбулося?” і висвітлює логічно пов’язані між собою обставинами події елементи обстановки. Наприклад, вирва біля будинку від влучання снаряду чи ракети і вибиті шибки та посічені уламками стіни будівлі; розбите віконне скло і уламки снаряду на підлозі біля підвіконня; отвір у зовнішній стіні та дзеркальний по відношенню до нього слід влучання снаряду у внутрішню стіну помешкання; порожнеча на місці, де раніше зберігався певний побутовий прилад, біля іншого об’єкту інтер’єру тощо. Вузлова зйомка виконується середнім або крупним планом. Зумування доцільно використовувати лише у випадку, коли до об’єкта зйомки небезпечно наближатися (наприклад, фрагменти зруйнованої зовнішньої стіни будівлі, вибухонебезпечний предмет тощо). В усіх інших випадках для виконання вузлової і детальної зйомки доцільно наблизитися на відстань, необхідну для побудови відповідної композиції. Діючи за правилом “повного заповнення кадру”, при вузловій і детальній зйомці в композицію кадру необхідно включати власне об’єкт зйомки з мінімальним охопленням оточуючого середовища.

В У З Л О В А

Вузловий знімок
знищеного
транспортного засобу і
розташованого поруч
спорядження
військовослужбовців
країни-агресора

Детальний знімок
спорядження
військовослужбовців
країни-агресора,
розташованого поруч зі
знищеним транспортним
засобом

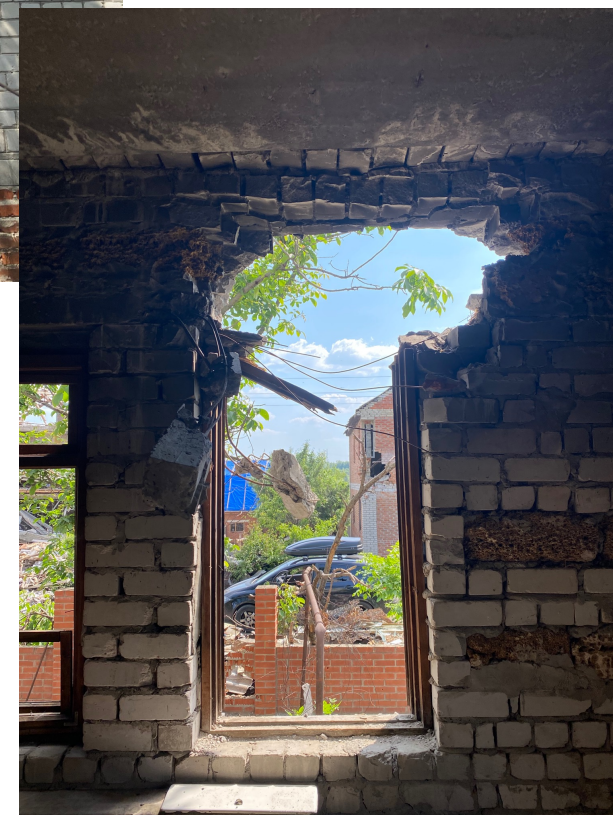

В У З Л О В А

За можливості,
наскрізні
пошкодження
будівлі слід
фіксувати з обох
боків (знадвору
та зсередини)

У даному випадку сліди
влучання снаряду в
зовнішню стіну
пояснюють причину
виникнення пожежі та
утворення слідів горіння в
середині будинку

В У З Л О В А

Розташовані у важкодоступних місцях багатоповерхового будинку криміналістично значущі відомості про вчинений злочин можна зафіксувати з вікна сусідньої квартири чи будинку навпроти, або з повітря (з БпЛА)

В У З Л О В А

До пошкодження або руйнування будівель та споруд, інших об'єктів права власності призводять не тільки артилерійські (у т. ч. реактивними системами залпового вогню) чи мінометні обстріли, обстріли танками чи бойовими броньованими машинами різних типів, авіаційні нальоти (бомбардування) чи обстріли стрілецькою зброєю

Поширеними є наїзди (тарани) на житлові будинки та інше майно цивільних осіб, вчинені військовослужбовцями країни-агресора з використанням танків, бойових броньованих машин тощо

ДЕТАЛЬНА

Детальна зйомка відповідає на запитання “які особливості того, що відбулося?” і крупним планом документує окремі об’єкти зі слідами ушкоджень на них, власне сліди ушкоджень, засоби заподіяння шкоди тощо. Наприклад, джерело займання чи слід горіння; слід рикошету кулі на стіні або вхідний чи вихідний отвір на перешкоді (віконному склі, дверях, стіні), залишений снарядом чи уламком; фрагмент боєприпасу чи не розірваний боєприпас тощо. Для уможливлення в подальшому встановлення точних просторових характеристик об’єкта зйомки детальні знімки виконуються з розташуванням поруч з ним в кадрі масштабної лінійки на одному рівні з верхньою площиною об’єкта зйомки з дотриманням розумних правил безпеки.

ДЕТАЛЬНА

Детальна зйомка виконується вимірювальним методом масштабним способом з розташуванням в одній площині з верхньою частиною об'єкту зйомки масштабної лінійки або іншого умовного еталону міри.

ДЕТАЛЬНА

Детальної зйомки потребують усі криміналістично значущі об'єкти (зброя, боєприпаси чи їх частини тощо), контактувати з якими до прибуття відповідних фахівців не слід!

З Б Е Р Е Ж Е Н Н Я

Виготовлені у вище описаний спосіб фотознімки та відеограми без будь-якої обробки необхідно зберегти на фізичному носіїві інформації та на сервісах зберігання файлів (Google Drive, Dropbox тощо). Вони можуть слугувати фото-відеодоказами у відповідному кримінальному провадженні та бути використані при вчиненні інших юридично значущих дій.

ПОШИРЕННЯ

Зібрані Вами фото-відеодокази є невід'ємними додатками до заяви про вчинення злочину, яку слід подати до територіального органу Служби безпеки України.

При наявності, до такої заяви доцільно долучити й фотознімки та відеограми з особистих архівів чи відкритих джерел інформації, на яких зображено відповідне майно до його пошкодження внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

У самій заяві доцільно зазначити прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, адресу реєстрації та проживання, номери засобів зв'язку, адресу електронної пошти очевидця (очевидців) заподіяння шкоди Вашому майну.

Начальнику слідчого відділу
Управління Служби безпеки України
в _____ області
адреса: _____

ЗАЯВА про вчинення злочину

Прізвище, ім'я, по батькові _____

Дата народження _____

Місце народження _____

Адреса реєстрації та проживання _____

Адреса тимчасового перебування (для тимчасово переміщених осіб) _____

Серія та номер паспорту, ким і коли виданий _____

Громадянство _____

Номер телефону чи іншого засобу зв'язку _____

Адреса електронної пошти _____

Реєстраційний номер облікової картки платника податків _____

«____» _____ 2022 р., під час здійснення воєнних дій в ході збройної агресії
російської федерації проти України, а саме під час _____

(артилерійського (у т.ч. реактивними системами залпового вогню) чи мінометного обстрілу, обстрілу танками
чи бойовими броньованими машинами різних типів, авіаційного нальоту (бомбардування), обстрілу стрілецькою
зброєю – обрати один з видів або, якщо достеменно не відомо, вказати просто - «обстрілу»; наїзду
танком чи бойовою броньованою машиною, транспортним засобом тощо)

за адресою: м. Харків, _____

було пошкоджено (чи зруйновано повністю) майно, а саме, земельна ділянка, квартира/будинок (у т.ч.
дачний, садовий)/гараж/інші будівлі та споруди, об'єкти незавершеного будівництва житлової
нерухомості чи приміщення житлового, побутового, службового, господарського, виробничого та
іншого призначення тощо), транспортний засіб, власником якого я є.

Зокрема, безпосередньо пошкоджено: _____

(зазначається характер та перелік ушкоджень/руйнувань (вікна, двері, стіни, дах, огорожі, паркан
тощо).

Крім того, під час вказаного обстрілу було пошкоджено/знищено майно, яке знаходилося
всередині приміщення/будівлі, а саме: _____

(вказати потрібне, зокрема, побутова техніка, меблі, інструменти, обладнання, антикваріат,
особисті речі тощо).

Загальна приблизна сума матеріальних збитків складає _____ тисяч гривень.

Викладені обставини можуть бути підтверджені _____

(Вказати ким чи якими засобами, документами можуть бути підтверджені наведені обставини.
Зокрема: показаннями очевидців (вказати прізвище, ім'я та по батькові, дату народження, адресу
реєстрації та проживання, номери засобів зв'язку, адресу електронної пошти), фотографіями,
відеозаписами тощо).

Враховуючи викладене вище та керуючись ст.ст. 55, 56, 214 КПК України,

ПРОШУ:

1. Прийняти та невідкладно зареєструвати цю заяву про вчинення злочину, внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань.
2. Розпочати за цією заявою про вчинення злочину досудове розслідування у формі досудового слідства.
3. Повідомити мене письмово у встановленому законом порядку про початок кримінального провадження.

«____» _____ 2022 р. _____ (_____)
підпис прізвище, ініціали

Додатки:

- 1) Електронний носій інформації (оптичний диск або флешнакопичувач (зазначити марку, модель, серію, номер, обсяг пам'яті) тощо, на якому збережено фотографії та/або відеограми слідів злочину (пошкоджень, руйнувань) та (у випадку наявності) фотографії та/або відеограми майна до його пошкодження/руйнування.
- 2) Копії документів, що посвідчують право власності на пошкоджено нерухоме майно (за наявності, зазначивши назву документу, серію, номер, дату видачі).

Зі змістом ст. 383 «Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення» та ст. 384 «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу» Кримінального кодексу України ознайомлений (на). Про передбачену ними кримінальну відповідальність попереджений (на).

«____» _____ 2022 р. _____ (_____)
підпис прізвище, ініціали

З метою інформування уповноважених органів про факт пошкодження або знищення майна, інформацію про подію та зібрані докази можна розмістити на наступних офіційних онлайн ресурсах:

- warcrimes.gov.ua
- damaged.in.ua
- diia.gov.ua/services/poshkodzhene-majno
- culturecrimes.mkip.gov.ua (щодо об'єктів культурної спадщини)

Д Ж Е Р Е Л А

Криміналістика : підруч. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель [та ін.] : за ред. В. Ю. Шепітька. – 5-те вид. переробл. та допов. – К. : Ін Юре, 2016. – 640 с.

«Відео як доказ», повний посібник
<http://almenda.org/>.

Відшкодування майнової шкоди і збитків, що завдані під час воєнних дій. – К. : ВД “Професіонал”, 220. – 224 с.

© Білоус В. В.
© Платонов К. К.
© НЮУ ім. Ярослава Мудрого